

Savjetovanje kao oblik pomoći bračnim parovima s narušenom bračnom kvalitetom

Kunčević, Marta

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:505043>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Marta Kunčević

**SAVJETOVANJE KAO OBLIK POMOĆI BRAČNIM
PAROVIMA S NARUŠENOM BRAČNOM
KVALITETOM**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2023.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Teorije bračne kvalitete	2
2.1. Teorija socijalne razmjene.....	2
2.2. Teorija afektivne povezanosti	3
2.3. Teorija bračne i obiteljske krize	5
2.4. Model trajna ranjivost – stres – otpornost	6
3. Odrednice bračne kvalitete	7
3.1. Tranzicija u roditeljstvo.....	8
3.2. Osobnost supružnika	9
3.3. Religioznost i duhovnost	9
3.4. Stavovi o rodnim ulogama	10
3.5. Strategije suočavanja s problemima.....	10
3.6. Komunikacija	11
3.7. Upravljanje financijama u braku.....	12
4. Savjetovanje kao oblik pomoći bračnim parovima.....	12
4.1. Partnersko savjetovanje	13
4.1.1. Teorijski pristupi partnerskom savjetovanju	13
4.1.2. Faze partnerskog savjetovanja	14
4.2. Savjetovanje u Republici Hrvatskoj	16
4.2.1. Obiteljski centri	17
4.2.2. Vjerske zajednice	18
4.2.3. Pravne i fizičke osobe.....	19
5. Socijalni rad i partnersko savjetovanje.....	19
6. Zaključak.....	20
7. Popis literature	21

Savjetovanje kao oblik pomoći bračnim parovima s narušenom bračnom kvalitetom

Sažetak:

Gledajući bračnu kvalitetu kao razinu izvrsnosti koju brak dostiže prema određenim karakteristikama, zaključuje se da nije lako odrediti kakav bi to bio kvalitetan brak, a shodno tome ni što bi točno značilo da je kvaliteta nekog braka narušena. Imajući to na umu, u literaturi se osim bračne kvalitete kao krovnog pojma, navode konstrukti zadovoljstva brakom, bračne prilagodbe te bračne sreće. Međutim, neovisno o tome koji se konstrukt koristio, zajedničko im je to da njihove vrijednosti mogu varirati od vrlo visoke do izrazito niske. Upravo ova potonja sa sobom posredno ili neposredno donosi brojne destruktivne posljedice za bračne parove, njihovu djecu i širu okolinu. S obzirom na to da je svrha socijalnog rada odgovoriti na rizike koje pogađaju pojedince i obitelji, ovaj rad bavit će se upravo rizikom narušene bračne kvalitete te ponuditi savjetovanje kao oblik pomoći dostupne bračnim parovima u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: teorije bračne kvalitete, narušena bračna kvaliteta, savjetovanje, partnersko savjetovanje

Since marital quality is viewed as the level of excellence that a marriage reaches according to certain characteristics, the conclusion can be drawn that it is not easy to determine what a quality marriage would be and, accordingly, what it would precisely mean that the quality of a marriage is impaired. Besides marital quality as an umbrella term, there are various additional phenomena mentioned within the references used in this work, such as the constructs of marital satisfaction, marital adjustment, and marital happiness. However, regardless of which construct was used, something shared among each of them is that their values can vary from very high to extremely low. It is the latter that (in)directly causes numerous destructive consequences for married couples, their children, and the wider environment. Given that the purpose of social work is to respond to the risks that affect individuals and families, this work will deal with the risk of impaired marital quality, as well as offer counseling as a helpful tool available to married couples in the Republic of Croatia.

Keywords: theories of marital quality, impaired marital quality, counseling, couple counseling

Izjava o izvornosti

Ja, Marta Kunčević pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica završnog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ime i prezime: Marta Kunčević

Datum: 28.8.2023.

1. UVOD

Nurhayat i sur. (2019.) široko definiraju bračnu kvalitetu opisujući je kao razinu izvrsnosti koju brak dostiže prema određenim karakteristikama. Međutim, temeljem te definicije nije moguće jasno odrediti kakav je zapravo kvalitetan brak niti što bi značila narušena bračna kvaliteta. Stoga, uzimajući u obzir svu kompleksnost braka i bračnih procesa te različite kriterije na koje treba obratiti pozornost, autori, osim bračne kvalitete, navode konstrukte zadovoljstva brakom, bračne prilagodbe te bračne sreće (Delatorre i Wagner, 2020.).

Tako zadovoljstvo u braku karakteriziraju osjećaji sreće, zadovoljstva i užitka koje partner doživljava u interakciji s drugim partnerom. Nadalje, prilagodba bračnih partnera očituje se u stupnju slaganja bračnih partnera u različitim područjima bračnog života. Konačno, konstrukt bračne sreće stavlja naglasak na samu procjenu partnera o kvaliteti bračnih odnosa gdje, uz opću kvalitetu, procjenjuju i različite druge aspekte poput komunikacije, seksualnog života, rješavanja sukoba i slično (Obradović i Čudina – Obradović, 1998.).

Međutim, neovisno o kojem se konstrukt radi, svakom od njih zajedničko je da im vrijednosti mogu varirati od vrlo visoke do izrazito niske. Upravo ova potonja sa sobom posredno ili neposredno donosi brojne nepovoljne i destruktivne posljedice za bračne parove, ali i njihovu djecu te okolinu. Neke od okolnosti koje izravno pogađaju bračne parove su: niža kvaliteta psihičkog i fizičkog zdravlja, veći rizik od razvoja psihičkih poremećaja te zloupotreba različitih supstanci i sl. (Zimmermann, de Zwaan i Heinrichs, 2019.). Jedan od najčešćih rizika koji pogađaju djecu svakako je depresija koja sa sobom donosi mnoštvo drugih rizika koji se odražavaju na kvalitetno odrastanje i sazrijevanje (Tian i sur., 2023.)

S obzirom na to da je praksa socijalnog rada nastala kao odgovor na uočene potrebe društva te da svoje djelovanje neprestano prilagođava novonastalim okolnostima i poteškoćama koje zahvaćaju pojedince i obitelji, ovaj rad bavit će se upravo rizikom narušene bračne kvalitete te mogućim oblicima pomoći.

U prvom dijelu rada ponudit će se pregled značajnijih teorija bračne kvalitete. Potom će se navesti odrednice bračne kvalitete stavlajući naglasak upravo na one koje su

povezane s nižom bračnom kvalitetom. Konačno, u posljednjem dijelu istaknut će se savjetovanje kao oblik pomoći dostupan bračnim parovima u Republici Hrvatskoj.

2. TEORIJE BRAČNE KVALITETE

Istraživanja o tome koliko su ljudi sretni i zadovoljni svojim intimnim odnosima nisu novost. Takva se strukturirana istraživanja aktivno provode posljednjih osamdeset godina, a pioniri u tom polju su Terman, Bittenweiser, Ferguson, Johnson i Wilson koji su postavili razliku između „sretnih“ i „nesretnih“ parova. Dakako, u skladu s napretkom znanosti i sve većem broju istraživanja ovog područja, pojmovi „sretnih“, odnosno „nesretnih“ parova danas su, kao što je prethodno spomenuto, preoblikovani u termine bračnog zadovoljstva, bračne prilagodbe te bračne kvalitete (Delatorre i Wagner, 2020.).

Međutim, upravo upotreba različitih konstrukata kojima se nastoji obuhvatiti sva složenost braka i bračnoga života stvara konfuziju prilikom proučavanja ove teme. Posljedica toga jest nepostojanje bogate i sustavne teorije koja može integrirati sve posebnosti bračnoga odnosa i predstavljati temelj za daljnje izučavanje ovoga, za mnoge vrlo važnog područja života čovjeka (Flowers i Owenz, 2010.).

Stoga će se u kontekstu ovoga rada ponuditi prikaz samo nekoliko dosadašnjih najistaknutijih teorija o bračnoj kvaliteti.

2.1. Teorija socijalne razmjene

Ovaj kratki pregled teorija o bračnoj kvaliteti započet će se s onom najpopularnijom i najcitiranijom (Obradović i Čudina – Obradović, 1998.) teorijom socijalne razmjene. Prema njoj, osobe u svakom svom djelovanju teže što manjem ulaganju i ostvarivanju što veće dobiti (Olgosky i Monk, 2018.). Isto vrijedi i za intimne odnose. Bračni partneri provode svojevrsnu analizu „uloženog“ i „dobivenog“ te potom donose zaključak o tome koliko im se „isplati“ nastaviti ulagati u odnos (Olgosky i Monk, 2018.).

Sukladno tome, autori teorije socijalne razmjene smatraju da bračna kvaliteta u početku dostiže vrhunac, a potom se smanjuje radi sve češćih nepovoljnih rezultata uslijed analize „uloženog“ i „dobivenog“ (Obradović i Čudina – Obradović, 1998.). Elementi koji utječu na razvojni put bračne kvalitete su: privlačnost među partnerima,

barijere u raskidu odnosa (npr. ekonomska neovisnost ili prisutnost djece) te izvanpartnerska alternativna privlačenja (Obradović i Čudina – Obradović, 1998.). Primjer potonje spomenutog elementa može biti veza s drugom osobom izvan braka ili želja za otvorenom vezom koje su sve češća pojava u posljednjih deset godina (Alamsyah, 2022.).

Glavni nedostatak ove teorije jest to što ne definira koje su točno odrednice bračne kvalitete dominantne u kojim razdobljima bračnih odnosa, nego samo pretpostavlja postojanje promjena u dinamici odnosa bez detaljnijeg opisa (Obradović i Čudina – Obradović, 1998.). Taj nedostatak još više dolazi do izražaja u posljednje vrijeme kada autori pobijaju tezu o postepenom opadanju bračne kvalitete postavljajući novu tezu o putanji bračne kvalitete u obliku slova U. Naime, oni navode da poslije pada bračne kvalitete u razdoblju rađanja i podizanja djece (Foran i sur., 2013.), ona ponovno počinje rasti u razdoblju kada djeca odsele od kuće te bračni život ponovno doživljava svojevrsni procvat (Prolux i sur., 2017.). Kakav je točno oblik putanje bračne kvalitete obzirom na godine provedene u braku te jesu li postavke teorije socijalne razmjene relevantne za brakove 21. stoljeća ostaje vidjeti u nalazima budućih istraživanja.

2.2. Teorija afektivne povezanosti

Sljedeća na redu je teorija afektivne povezanosti prema kojoj stil privrženosti djeteta i roditelja u ranom djetinjstvu određuje prirodu djetetovih budućih partnerskih odnosa u zreloj dobi (Bowlby, 1969., prema Obradović i Čudina – Obradović, 1998.). Naime, dijete u najranijoj dobi razvija afektivnu vezu s odraslom osobom koja joj je najdostupnija i najčešće odgovara na njezine potrebe, tzv. figurom afektivne povezanosti (Dosković, 2011.). Temeljem te interakcije u kojoj dijete iskazuje potrebu na koju figura afektivne povezanosti brzo i nježno odgovara, dijete razvija osjećaj sigurnosti i povjerenja u druge te je spremno dalje upoznavati svijet i pristupati drugim ljudima. Te osobe u odrasloj dobi grade autentične odnose povjerenja sa svojim partnerima te uspješno balansiraju između potrebe za pripadnosti i potrebe za autonomijom (Dosković, 2011.). U tom slučaju, prema klasifikaciji Mary Ainsworth, riječ je o sigurnoj afektivnoj povezanosti (Stefanović – Stanojević, 2006.).

Nažalost, ne uživaju sva djeca takvu brigu roditelja, stoga postoje još i izbjegavajuća afektivna povezanost, ambivalentna te dezorganizirana. Kada je riječ o izbjegavajućoj

afektivnoj povezanosti, ona je posljedica nedosljednog odgovaranja roditelja na potrebe djeteta. Osoba može biti prisutna i brinuti o djetetu, ali bez upliva emocija. Takvo dijete razvija osjećaj sebe kao nevrijednog pažnje drugih ljudi (Stefanović – Stanojević, 2006.), a u odrasloj dobi sebe vide superiornima u odnosu na druge te izbjegavaju bliske veze naglašavajući važnost vlastite neovisnosti (Nikić, 2011.). Kada i uđu u partnersku vezu, to uglavnom čine bez očekivanja te su takve veze obično površne i kratkotrajne (Dosković, 2011.).

Kada je riječ o ambivalentnoj afektivnoj povezanosti, ona je posljedica roditeljskog nezadovoljavanja djetetovih potreba ili samo selektivnog odgovaranja na određene signale (Stefanović – Stanojević, 2006.) pa ono istodobno želi i odbija pažnju roditelja (Obradović i Čudina – Obradović, 1998.). U odrasloj dobi, te su osobe izrazito ovisne o drugima te kroz odnos traže potvrdu vlastite vrijednosti (Bogdanić i Samardžić, 2023.). Međutim, budući da imaju negativna očekivanja od drugih, izbjegavaju bliskost kako bi izbjegli potencijalnu bol (Dosković, 2011.). Iz svega navedenog da se zaključiti kako su romantične veze kod osoba ove vrste afektivne povezanosti izrazito rijetke i kaotične.

Konačno, postoji i dezorganizirana vrsta afektivne povezanosti u koju su svrstana djeca koja nisu mogla potpasti niti pod jednu prethodno spomenutu kategoriju. Riječ je o traumatiziranim i često psihički oboljelim majkama koje nisu bile u mogućnosti vlastitoj djeci pružiti strategiju za rješavanje problema. To obično rezultira visokom anksioznošću djece u odrasloj dobi i nepostojanjem strategija rješavanja problema (Stefanović – Stanojević, 2006.).

Afektivno vezivanje u odrasloj dobi drukčije je u odnosu na ono uspostavljeno u djetinjstvu. Osim uzajamnosti u kojoj obje osobe istodobno razvijaju afektivnu povezanost kroz zaljubljivanje (Nikić, 2011.), kao glavne razlike afektivnu povezanost u odrasloj dobi odlikuju brižnost i seksualna intimnost (Dosković, 2011.). Brižnost podrazumijeva skup ponašanja kojima se odgovara na potrebe druge osobe, a njezin izostanak često rezultira povišenim tenzijama, konfliktima i negativnim stavovima (Dosković, 2011.). Gledajući na iskazivanje brižnosti obzirom na dominantnu afektivnu povezanost, uočeno je da osobe sa sigurnom privrženosti najbolje odgovaraju na potrebe svojih partnera te da to čine iz altruističnih razloga. S druge

strane, osobe izbjegavajuće afektivne povezanosti koje obično nastoje izbjeći partnera i njegove signale potrebe, manje će biti sposobne pružiti suosjećajnu brigu (Dosković, 2011.). Konačno, u kontekstu afektivnog vezivanja odraslih, spominje se još jedna vrsta afektivne povezanosti koja se naziva preokupirana. Osobe koje imaju razvijenu takvu vrstu afektivne povezanosti, imaju snažan osjećaj manje vrijednosti, preokupirani su odnosima zbog straha od samoće te imaju izrazito veliku potrebu za bliskošću s drugim ljudima (Nikić, 2011.). Rezultat toga je osjećaj frustriranosti zbog vlastitih neispunjenih potreba za sigurnošću te osjećaj uznemirenosti kada je riječ o tuđoj patnji. Shodno tome, takve osobe pružaju nametljivu i bezosjećajnu brigu za partnera u stanju potrebe (Dosković, 2011.).

Glavni nedostatak ove teorije nastavlja se na njezinu glavnu prednost. Dakle, iako ističe važnost ranog iskustva djeteta, potpuno zanemaruje ostale odrednice bračne kvalitete i širi društveni kontekst (Obradović i Čudina – Obradović, 1998.).

2.3. Teorija bračne i obiteljske krize

Sljedeća u nizu jest jedna od najstarijih teorija koja je, između ostalog, prva postavila pitanje o odrednicama bračne kvalitete (Obradović i Čudina – Obradović, 1998.) te pitanje od učinka vanjskih faktora na istu (Karney i Brandbury, 1995.). Riječ je o teoriji bračne i obiteljske krize koja se još naziva i ABCX teorija.

Prema njoj, kriza započinje stresnim događajem (A) koji se definira kao svaki događaj ili okolnost koja utječe na bračni par (Williams, 1995.). Izvori stresa mogu biti normativni i nenormativni. Normativni izvori stresa obično su kraći i mogu se predvidjeti jer su obično vezani uz životni ciklus te, u skladu s tim, mijenjaju obiteljsku ravnotežu (Carter i McGoldrick, 1989., prema Berc, 2012.). Primjer za normativni izvor stresa bio bi odlazak odrasle djece iz primarne obitelji poznat pod nazivom „sindrom praznoga gnijezda“. S druge strane, nenormativni izvori stresa su nepredvidivi i neponavljajući, a primjer za takav stres bila bi bolest bračnog partnera (Berc, 2012.). Međutim, bilo da se radilo o normativnim ili nenormativnim stresovima, svaki od njih zahtijeva odgovor bračnoga para, odnosno promjenu ili prilagodbu ponašanja. S obzirom da svaki bračni par ima različite strategije rješavanja stresne situacije, te se strategije, odnosno resursi, u ABCX teoriji označavaju slovom B (Karney i Brandbury, 1995.). Nadalje, slovo C označava percepciju stresnog događaja

(Karney i Brandbury, 1995.). Dakle, parovi i obitelji različito percipiraju stresni događaj ovisno o resursima koje posjeduju. Tako će neki parovi ili neki član iste obitelji istu ili sličnu stresnu situaciju doživjeti potpuno drukčije od drugih (Obradović i Čudina – Obradović, 1998.). Konačno, reakcija kojom par odgovara na stresni događaj označava se slovom X, a može biti označena kao prilagodba ili neprilagodba u odnosu na nastali stresni događaj (Karney i Brandbury, 1995.).

Glavne kritike koje se upućuju ovoj teoriji su to da, iako prepoznaje važnost utjecaja vanjskih okolnosti na bračne odnose, propušta objasniti kako točno dolazi do tih promjena (Karney i Brandbury, 1995.) te zanemaruje ostale odrednice bračne kvalitete (Čudina – Obradović i Obradović, 2006.).

2.4. Model trajna ranjivost – stres – otpornost

Upravo kao kritika na prethodnu teoriju, nastao je model trajna ranjivost – stres – otpornost kao jedna od najcjelovitijih teorija bračne kvalitete (Obradović i Čudina – Obradović, 1998.).

Kada je riječ o trajnoj ranjivosti, ona podrazumijeva niz varijabli koje su partneri stekli prije ulaska u brak kao što su rano iskustvo, osobnost, stupanj obrazovanja i slično. (Obradović i Čudina – Obradović, 1998.). Ako se, primjerice, uzme u obzir rano iskustvo kao varijabla povezana s trajnom ranjivosti, tada se da zaključiti da djeca koja su u primarnoj obitelji imala primjer nekvalitetnog i nestabilnog braka svojih roditelja, najvjerojatnije će u odrasloj dobi takve obrasce ponašanja preslikati na svoj brak (Karney, 1994., prema Obradović i Čudina – Obradović, 1998.).

Govoreći o otpornosti, autorica Masten definira je kao „kapacitet dinamičnog sustava da se odupre ili oporavi od značajnih izazova koji prijete njegovoj stabilnosti, održivosti ili razvoju“ (Masten, 2011., prema Ferić i sur., 2016.:9). Drugim riječima, otpornost je proces koji započinje rizikom, a završava povoljnim ishodom radi posjedovanja izvjesnih kapaciteta u suočavanju s rizikom (Berc, 2012.).

Osim otpornosti, veliku ulogu u uspješnom suočavanju sa stresom ima i prilagodba partnera. Stoga će, prema ovoj teoriji, zadovoljavajući i stabilan brak imati oni supružnici koji imaju učinkovite sustave prilagodbe, koji imaju malu početnu ranjivost te koji se rijetko susreću sa stresnim događajima (Čudina – Obradović i Obradović,

2006.). S druge strane, parovi koji imaju veću početnu ranjivost, koji se češće suočavaju s većom količinom stresa i koji su usvojili neučinkovite sustave prilagodbe na stres izvještavaju če o češćim sukobima i poteškoćama u braku (Schreiber i Salivar, 2020.).

Glavni prigovor ovoj teoriji odnosi se na nedovoljnu objašnjenost povezanosti između stresa i ranjivosti, a koje su i sami autori svjesni (Karney i Bradbury, 1995.) te zanemarivanje razlika između supružnika u doživljavanju stresa, ali i samog poimanja bračne kvalitete (Čudina – Obradović i Obradović, 2006.).

3. ODREDNICE BRAČNE KVALITETE

Kao što se i iz navedenih teorija da zaključiti, pristup proučavanju braka uistinu je kompleksan. Stoga ne čudi da postoji mnogo različitih točaka gledišta kada su u pitanju pokazatelji bračne kvalitete. Drugim, riječima, izrazito je teško odrediti što točno sadržava brak, a da je objektivno mjerljivo i nudi sliku stanja braka u kojem se supružnici nalaze.

Tako, Johnson (1986.) smatra da se bračna kvaliteta odgleda u bračnoj sreći, bračnim interakcijama, bračnim nesuglasticama, bračnim problemima te bračnoj nestabilnosti.

Slično, Stanley smatra da se bračna kvaliteta može promatrati kroz interakciju bračne sreće, sukoba u braku, posvećenosti braku, podrške okoline, interakcija u braku, bračnih nesuglasica, oprosta i nasilja u obitelji (Stanley 2007., prema Mukashema i sur., 2021.).

Allendorf i Ghimire (2012.) smatraju da se bračna kvaliteta može mjeriti uzimajući u obzir aspekte (1) zadovoljstva brakom shvaćenog kao osjećaj sreće i ispunjenosti vlastitim brakom; (2) komunikacije u braku koja se promatra kao učestalost rasprava bračnoga para o različitim temama; (3) vremena kojeg bračni par provede zajedno te (4) nesuglasica i problema, odnosno stresora koji zahtijevaju odgovor bračnoga para.

Nadalje, Čudina – Obradović i Obradović (2006.), pak, mnoštvo indikatora kao što su osobine ličnosti, stavovi supružnika, predbračna kohabitacija, ekonomska moć i slično razvrstavaju u tri skupine: 1. osobine bračnih partnera, 2. karakteristike braka te 3. karakteristike bračnih procesa i bračno okruženje.

Prolux i sur. (2017.) također razvrstavaju indikatore bračne kvalitete u skupine. Tako razlikuju: (1) demografske varijable (npr., stupanj obrazovanja, visina dohotka i bračni staž); (2) osobne razlike (npr. religioznost, stavovi o razvodu braka, opće zadovoljstvo životom, osobine ličnosti...); (3) stresore (npr. ekonomski stres) te (4) dodatne karakteristike braka kao što su načini donošenja odluka, raspodjela kućanskih poslova i slično.

Konačno, podjela o kojoj će u kontekstu ovoga rada biti najviše riječi jest ona autora Nurhayati i Helmi (2019.) koji indikatore bračne kvalitete razvrstavaju u sedam kategorija: 1. tranzicija u roditeljstvo, 2. osobnosti supružnika, 3. religioznost i duhovnost supružnika, 4. stavovi o rodnim ulogama, 5. strategije suočavanja s problemima, 6. komunikacija te 7. upravljanje financijama u braku.

3.1. Tranzicija u roditeljstvo

Kada je riječ o tranziciji bračnoga para u roditeljstvo, zapaža se smanjenje zadovoljstva brakom, ali ne i smanjenje bračne kvalitete općenito (Ahlborg, Persson i Hallberg, 2005., prema Nurhayati i Helmi, 2019.). Kao moguće razloge za smanjenje zadovoljstva brakom navode češće svađe roditelja (Kluwer i Johnson, 2007.) te smanjenje učestalosti seksualnih odnosa zbog nedostatka privatnosti para uslijed prisutnosti djece koji najčešće dijele sobu s roditeljima općenito (Duvall, 1977., prema Nurhayati i Helmi, 2019.).

Govoreći o konkretno o svađama roditelja, svakako u cijelom tom procesu treba obratiti pozornost na djecu koja od najranije dobi gledaju svađu roditelja. Naime, pokazano je da su učestale i nekonstruktivne rasprave roditelja povezane s problemima u ponašanju djeteta i smanjenom prilagodbom (Webster – Stratton i Hammond, 1999., prema Bezines, 2004.). Drugim riječima, dijete koje je bilo često bilo izloženo žustrim svađama roditelja, preuzet će takve obrasce komunikacije i primjenjivati ih u odnosu s roditeljima, ali i vršnjacima. Takvo, neprimjereno komuniciranje djeteta prema vršnjacima može, pak, u adolescentskoj dobi voditi u druge probleme. S jedne strane, tu su osjećaj izoliranosti, depresije i izbjegavanje socijalnih kontakata, dok bi druga krajnost bila nasilna ponašanja, korištenje sredstava ovisnosti i slično.

Stoga, bračni parovi od najranije dobi djeteta trebaju, prilikom svađe, imati na umu da ih promatra netko tko će ih poslije oponašati te da se zbog toga trude što je više moguće zaštititi dijete od sukoba koji ga se ne tiču.

3.2. Osobnost supružnika

Govoreći o osobnosti supružnika, važno je spomenuti petfaktorski model ličnosti koji je najčešće korišten mjerni instrument za istraživanje ličnosti (Krapić, 2005.). Prema tom modelu, postoji pet glavnih dimenzija na temelju koji se prosuđuje cjelokupna ličnost osobe. Te dimenzije su: neuroticizam, ekstraverzija, otvorenost, savjesnost i ugodnost, ali svaka od njih povezana je s nizom drugih dimenzija nižeg reda (John i Srivastava, 1999., prema Krapić, 2005.). Tako je ekstraverzija, koja se opisuje kao pozitivna emocionalnost, povezana je sa socijalnosti, ambicioznosti i asertivnosti, dok je neuroticizam, shvaćen kao negativna emocionalnost, povezan s nesigurnosti, iritabilnosti i slično. Ugodnost se povezuje s ljubaznosti, sklonosti pomaganju drugima i kooperativnosti. Savjesnost je, pak, opisana kroz potrebu za kontrolom, odgovornost, marljivost i slično. Konačno, otvorenost je opisana kroz dimenzije intelekta u užem smislu u kojeg spadaju kreativnost, pronicavost i tomu slično; potom otvorenost ka iskustvu koje se ogleda u radoznalosti, maštovitosti, itd. te, konačno, kroz dimenziju nekonvencionalnih stavova, sklonosti i orijentacija (Krapić, 2005.). Imajući na umu ovaj model i do sada provedena istraživanja o povezanosti bračne kvalitete i pojedinih crta ličnosti, zaključuje se da bračni parovi kod kojih jednog ili oba supružnika odlikuje visoki neuroticizam, niska ugođa i niska savjesnost izvještavaju o nižem zadovoljstvu u braku (Gattis i sur., 2004.).

3.3. Religioznost i duhovnost

Budući da se pojmovi religioznosti i duhovnosti često smatraju sinonimima, prije svega valja naglasiti razliku među njima. Religioznost je osobna usmjerenost u slijeđenju određene ideje vezane uz transcendentne sadržaje, a što se često odražava na činjenje, odnosno ne činjenje nekih postupaka u svakodnevnom životu (Leutar i Leutar, 2010.:81). S druge strane, duhovnost se odnosi na područje ljudske egzistencije te osobama daje osjećaj smislenosti, povezanosti, integriteta i nade (Leutar i Leutar, 2010.:83). Stoga, glavna razlika između religioznosti i duhovnosti leži u činjenici da religioznost je povezana s određenom idejom vezanom uz transcendentne sadržaje, tj.

religijom, dok je duhovnost dio čovjeka te osoba ne mora biti član niti jedne religijske skupine da bi, primjerice, tragao za odgovorom na pitanje o smislu života.

U kontekstu bračne kvalitete, pronađeno je da je religioznost supružnika direktno ili indirektno povezana s bračnom kvalitetom. Tako je u brakovima u kojima su supružnici religiozni i obdržavaju religijske rituale postoji manja vjerojatnost za bračnom nevjerom, nasiljem u obitelji i razvodom (Whisman i sur., 2011., prema Nurhayati i Helmi, 2019.). Štoviše, govoreći konkretno o prakticiranju molitve kao vjerskog rituala, pronađeno je da takva praksa za posljedicu ima povećanje zaštitnih čimbenika braka. Drugim riječima, partneri koji mole za svoga svoga supružnika i brak, spremniji su oprostiti supružniku uvredu te žrtvovati vlastiti interes radi supružnikovog boljitka (Finchman, 2013.).

3.4. Stavovi o rodnim ulogama

Kada je riječ o stavovima o rodnim ulogama, oni podrazumijevaju ideje o karakteristikama, ponašanjima i aktivnostima koji su karakteristični za žene, odnosno muškarce u kontekstu zaposlenja i ulogi u kućanstvu, odnosno kućanskim poslovima (Nurhayati i Helmi, 2019.:115). Tako postoji konzervativni stav u kojemu prevladava ideja da je isključivo muškarac zaposlen, dok žena brine o kućanstvu bez naplate rada. S druge strane je egalitarni stav koji zastupa ravnopravnost muškaraca i žena u zaposlenju i u kućanskim obvezama (McHugh i Frieze, 1997., prema Nurhayati i Helmi, 2019.). Provedenim istraživanjima (Rhoden, 2003; Xu i Lai, 2004; Kaufman i Taniguchi, 2006; Stanick i Bryant, 2012) pokazalo se da je upravo potonji pozitivno povezan s bračnom kvalitetom (Nurhayati i Helmi, 2019.). Drugim riječima, ukoliko oba supružnika smatraju da su muškarac i žena ravnopravni te da trebaju jednako doprinosti u kućanskim poslovima, veća je vjerojatnost da će i njihova bračna kvaliteta biti viša.

3.5. Strategije suočavanja s problemima

Međutim, usprkos egalitarnim stavovima bračnih parova i visokoj bračnoj kvaliteti, neminovna je pojava problema izazvanih različitim stresorima. Stresor se definira kao izvor stresa koji se, pak, javlja uslijed percipirane prijetnje koja rezultira osjećajem anksioznosti, emocionalnom napetosti i teškoćama u prilagodbi (Fink, 2009.:5).

Kada je riječ o doživljenom stresu kod bračnih parova, važno je znati da tu postoje određene zakonitosti. Naime, doživljeni stres jednog bračnog partnera prelijeva se na drugog. Isto tako, stres se iz jedne domene života s lakoćom prelijeva u drugu (Laklija i sur., 2023.) stoga, ne čudi da stres na poslu jednoga bračnog partnera u znatnoj mjeri utječe na drugog bračnog partnera. Zato se u literaturi ne postavlja pitanje doživljaju li bračni partneri stres, nego kako ga komuniciraju i kako ga rješavaju.

Neke od mogućih opcija su: suradničko rješavanje konflikta, podčinjavanje individualnosti jednog ili oba partnera kako bi se izbjegao otvoreni sukob te pristup bračnom konfliktu kroz nadmetanje (Štakelar, 2010.). Lako je, stoga, zaključiti da je prva opcija većinom najkonstruktivnija, a to pokazuju i istraživanja. Naime, ispostavilo se da parovi koji često komuniciraju doživljeni stres, koriste pozitivne načine suočavanja i skloniji su zajedničkom rješavanju problema istodobno izvještavaju i o višoj bračnoj kvaliteti (Nurhayati i Helmi, 2019.). Osim toga, uspješno zajedničko rješavanje problema povećava zadovoljstvo bračnih partnera te povećava otpornost na buduće stresore (Wunderer i Schneewind, 2008., prema Nurhayati i Helmi, 2019.).

3.6. Komunikacija

Još jedna neizostavna dimenzija bračne kvalitete svakako je bračna komunikacija. Sama riječ potječe od latinske riječi *communis* što bi značilo „javno“, odnosno „koji dijele mnogi“ čime se naglašava univerzalnost komunikacije jer ona se ispoljava tek u interakciji s drugim ljudima (Tabs, 2015.).

Govoreći o komunikaciji u braku, vrlo je teško postaviti tezu o jednom dovoljno sveobuhvatnom modelu komunikacije koji jamči bračnu kvalitetu svakom paru. Međutim, postoje jasni načini komunikacije koji štete bračnoj kvaliteti svakoga braka. To su: kritiziranje, obrambeni stav, prijezir i takozvano kamenovanje, odnosno predbacivanje za učinjenu pogrešku (Gottman, 1999.).

Takva, neučinkovita komunikacija parova smanjuje osjećaj razumijevanja i bliskosti među supružnicima te, u konačnici, dovodi do bračnog nezadovoljstva koje je uvelike povezano sa sniženom bračnom kvalitetom (Ouseph i Bance, 2022.). Umjesto toga, treba birati učinkovitije upravljanje sukobom koje se može očitovati u blagom

osmjehivanju tijekom rasprave, izražavanju zahvalnosti zbog ublažavanja pritužbi, pozitivnom komentiranju same komunikacije i tome slično (Dominigue i Mollen, 2009.).

3.7. Upravljanje financijama u braku

Konačno, posljednja dimenzija bračne kvalitete odnosi se na financije u braku. Prije svega, važno je naglasiti da sukob oko novca nije običan sukob jer je često puta posrijedi nešto više od samoga novca, a to su osjećaji moći, autonomije, uspjeha, samoostvarenja (Drew i sur., 2012.). Dakako, bračni parovi će radije raspravljati o načinu trošenja novca, nego o dubljem značenju novca (Shapiro, 2007., prema Drew i sur., 2012.) što ostavlja prostor za produljenje sukoba i produbljenje jaza među supružnicima što nerijetko rezultira i razvodom braka (Štifer i sur., 2016.). Kako bi se to spriječilo, nalazi istraživanja koje su proveli Addo i Sassler (2010.) impliciraju da bi se bračni sukobi oko financija smanjili kada bi bračni parovi zajedno planirali trošenje novca jer bi se tada značenje koje novac ima za pojedinca raspravilo u fazi planiranja, prije nastanka sukoba.

4. SAVJETOVANJE KAO OBLIK POMOĆI BRAČNIM PAROVIMA

Nakon kratkog pregleda odrednica bračne kvalitete, da se zaključiti da postoji mnoštvo okolnosti koje mogu učiniti da brak više ne funkcionira kao prije, da su supružnici nezadovoljni te da je dovedena u pitanje sama opstojnost braka. Kao što je prethodno navedeno, svaki par na drukčiji način rješava sukobe i prilagođava se na stres, dok se neki uopće ne uspiju prilagoditi (Karney i Brandbury, 1995.).

U skupinu ovih posljednjih, nažalost, često se priključe i razna nepoželjna ponašanja kao što su razne ovisnosti (Whisman, 2007., prema Zimmermann, de Zwaan i Heinrichs, 2019.), teškoće u obavljanju posla (Petch i sur., 2014.), smanjeno fizičko i psihičko zdravlje (Zimmermann, de Zwaan i Heinrichs, 2019.) te u konačnici, razvod. Kako bi se to preveniralo, važno je na vrijeme potražiti pomoć.

Kao jedan od oblika pomoći koji stoje na raspolaganju bračnim parovima u Republici Hrvatskoj jest savjetovanje koje je, zajedno sa psihoterapijom, uređeno Zakonom o djelatnosti psihoterapije (NN 18/2022). Ovdje bih odmah valjalo istaknuti razliku

između savjetovanja i obveznog savjetovanja koje je predviđeno Obiteljskim zakonom te se primjenjuje u slučaju razvoda braka kada bračni par ima zajednički djecu (Obiteljski zakon, NN 49/23). Savjetovanje o kojem će u ovom radu biti riječi jest ono koje se se unutar Zakona o djelatnosti psihoterapije naziva savjetodavnim radom i podrazumijeva:

Uspostavljanje odnosa jedne ili više osoba i jednog ili više savjetodavnog terapeuta kroz savjetodavni proces s ciljem pomaganja u prepoznavanju aktualnih poteškoća radi pronalaženja najboljeg rješenja kroz poboljšanje vještina komunikacije, jačanje samopoštovanja, promicanje promjene ponašanja i optimalno psihofizičko zdravlje. (Zakon o djelatnosti psihoterapije, NN 18/2022., čl. 2, st. 2)

Struka, koja ipak preferira termin „savjetovanje“ naglašavajući time nedirektivan pristup u radu, prepoznaje ga kao posebnu metodu pružanja pomoći trenutno neuspješnim osobama u njihovom osobnom rastu, razvoju i prilagođavanju vlastitim životnim uvjetima s ciljem njihovog osposobljavanja za samostalno rješavanje aktualnih i budućih problema (Brlek, Berc i Milić Babić, 2014.:63).

Iz obje definicije da se zaključiti da je riječ o uzajamnom odnosu između savjetovatelja koji je stekao određena znanja i vještine u pružanju ovakvog vida podrške s jedne strane te jedne ili više osoba u potrebi s druge strane. Ovisno o tome koliko je osoba „s druge strane“, odnosno koliko međusobno povezanih osoba istodobno traži pomoć, postoje individualna, partnerska i grupna savjetovanja (Brlek, Berc i Milić Babić, 2014.).

S obzirom na to da je tema ovoga rada pružanje pomoći parovima s narušenom bračnom kvalitetom, u daljnjem tekstu bit će govora o partnerskom savjetovanju kao specifičnom obliku pomoći bračnim parovima.

4.1. Partnersko savjetovanje

Partersko savjetovanje je, za razliku od individualnog, oblik pomoći koji se pruža osobama koje su u romantičnoj vezi (Matošević, 2007.). Ovisno o vrstama problema s kojima partneri dolaze, američki autori prepoznaju dvije vrste partnerskog

savjetovanja, a to su (1) partnerska savjetovanja usmjerena na specifične probleme u odnosu i (2) partnerska savjetovanja usmjerena na mentalna i psihička oboljenja. U prvu skupinu spadaju savjetovanja zbog seksualnih problema, fizičke agresije i izvanbračne afere, dok drugu kategoriju čine savjetovanja zbog ovisnosti o psihoaktivnim tvarima, poremećaja raspoloženja, anksioznih poremećaja, fizičke bolesti i drugih poremećaja (Snyder, Castellani i Whisman, 2006.). Međutim, u kontekstu savjetovanja u Republici Hrvatskoj, različiti oblici psihičkih poremećaja i dublje intervencije u ličnost osobe obično se liječe psihoterapijom.

Osim te, glavne razlike između psihoterapije i savjetovanja, valja također istaknuti glavnu specifičnost partnerskog savjetovanja koja je vrlo važna za sam proces, a to je činjenica da je riječ o dvoje različitih ljudi koji imaju zajednički problem. Stoga je za sam proces savjetovanja izrazito važna njihova suradnja. Takav zaključak donio je i Ajzen još 1985. godine kada je rekao da sama namjera uključivanja u proces savjetovanja određuje ponašanje osobe tijekom samoga procesa (Ajzen 1985., prema Reed – Fitzke i sur. 2019.) Drugim riječima, ako je bračni par zajednički donio odluku o tome da imaju problem, da žele potražiti pomoć i motivirani su na promjenu, takav proces savjetovanja zasigurno je jednostavniji jer postoji jasan cilj prema kojemu se teži, a cilj je, dakako, pozitivna promjena.

Konkretno promjene koju proces savjetovanja nudi su: povećanje sposobnosti zajedničkog suočavanja sa stresom, povećanje osjetljivosti para za pravednost u odnosu i međusobno poštovanje te poboljšanje vještina zajedničkog rješavanja problema (Monirian i sur., 2022.).

4.1.1. Teorijski pristupi partnerskom savjetovanju

Ostvarivanje ovih promjena zasigurno je cilj svakog savjetovanja. Međutim, način njegova ostvarivanja jedinstven je za svaki par. On, osim o specifičnostima para, ovisi i o teorijskom usmjerenju savjetovatelja. Naime, savjetovatelj, kao i psihoterapeut, uz redovito obrazovanje u području humanističkih znanosti, pohađa i dodatne edukacije iz područja psihoterapije. Stoga, ovisno o izabranom psihoterapijskom pravcu koji je poduprt nekim od dominantnih teorijskih usmjerenja, itekako je moguće da dva savjetovatelja problem jednoga para vide potpuno drukčije i, shodno tome, drukčije

mu pristupaju (Doss, Simson i Christensen, 2004.). Zato je izrazito važna savjetovateljeva upoznatost s različitim teorijskim pristupima jer mu oni nude širi repertoar modela za razumijevanje ljudskoga ponašanja, povećavaju fleksibilnost savjetovatelja te podižu kapacitete za rješavanje složenijih problema (Magnuson i Norem, 1998.).

Stoga će se u ovome radu ponuditi vrlo kratki osvrt na neka od mogućih teorijskih usmjerenja savjetovatelja. To su: (1) bihevioralna bračna terapija (2) terapija usmjerena na emocije te (3) savjetovanje usmjereno na postizanje uvida (Frye, 2002.).

(1) Bihevioralna bračna terapija stavlja fokus na specificiranje problema u konkretne i mjerljive termine te na učenje kao sredstvo dolaska do cilja. Tako se polazi od činjenice da osoba ne može mijenjati ponašanje druge osobe, nego može promijeniti svoj odgovor na to ponašanje. Ta se promjena odgovora ostvaruje postupnim usvajanjem pozitivnih ponašanja koje osobe prakticiraju kroz tzv. domaće zadaće koje dobivaju od savjetovatelja (Lieberman, 1970.). Postoje još neki, kasniji oblici ove teorije koji su zadržali prethodno spomenute glavne postulate, a to su su tradicionalna bihevioralna bračna terapija, kognitivno – bihevioralna i integrativna bihevioralna (Gurman, 2011.).

(2) Govoreći o teoriji usmjerenoj na emocije, ona na poseban način ističe važnost terapijskog okruženja shvaćajući ga kao sigurno mjesto u kojemu osobe mogu promotriti svoj odnos bez straha od osude. Stoga je zadatak savjetovatelja pomoći paru obnoviti poljuljanu emocionalnu vezu među njima, oblikovati sustav u kojemu nove, pozitivne interakcije luče pozitivne emocije, a negativne se emocije reguliraju na način da ne narušavaju sigurnu emocionalnu povezanost para (Lebow i Snyder, 2023.).

(3) Konačno, cilj savjetovanja usmjerenog na postizanje uvida jest „oslobađanje para za zrelije, autonomnije i kongruentnije komuniciranje problema kako bi se osvijestili eventualni skriveni i podsvjesni problemi“ (Snyder i Wills, 1989.:39). Situacija u kojoj bi bilo dobro primijeniti ovaj pristup svakako je pitanje novca. Naime, već je prethodno spomenuto ¹ da je rijetko u praksi problem samo raspolaganje

¹ Vidi poglavlje „Odrednice bračne kvalitete“

novcem, nego je posrijedi dublje značenje novca kao instrumenta moći. Tako bi iskusni savjetovatelj koji poznaje ovaj teorijski koncept u procesu savjetovanja išao za tim da par osvijesti dublji problem novca te ga u sigurnom i podržavajućem okruženju raspravi.

4.1.2. Faze partnerskog savjetovanja

Nakon isticanja važnosti kombiniranja različitih teorijskih usmjerenja u postupku savjetovanja, valja istaknuti neke datosti koje su zajedničke većini parova tijekom postupka savjetovanja, Naime, Matošević (2017.) sam period partnerskog savjetovanja razvrstava u 5 faza.

Prva faza podrazumijeva (1) identifikaciju i definiranje bračnih problema. Dakle, riječ je o periodu u kojemu bračni par još uvijek „ventilira“ nakupljene emocije, osoba problem traži isključivo u svom supružniku te se neprestano međusobno optužuju (Matošević, 2017.) Nakon toga slijedi faza (2) osobnog rasta i razvoja u kojoj se osobe usmjeravaju na vlastita prijašnja iskustva i okolnosti te sadašnja očekivanja. Zapravo, cilj ove faze jest osvijestiti svakome ponaosob da je u brak ušao/ušla s gomilom prijašnjih iskustava i emocija te da se ta „emocionalna prtljaga“ jednog supružnika razlikuje od one koju sa sobom nosi onaj drugi (Matošević, 2017:310). Kada se ispuni taj cilj, nastupa faza (3) zaljublivanja i razvoja ljubavnog odnosa gdje se supružnike potiče da se prisjete početka svoga odnosa s ciljem razvijanja pozitivnih emocija. Međutim, parovi obično ne govore rado o početku odnosa jer sjećanje na početnu ljubav iz pozicije narušenog odnosa može pobuditi emocije razočarenja (Hendrix, 2003., prema Matošević, 2017.). Doda li se k tomu činjenica da muškarci uglavnom nerado pričaju o emocijama pred trećim osobama (što je u ovom slučaju savjetovatelj) te pružaju veliki otpor po tom pitanju (Cusak, 2006.), da se zaključiti da trajanje ove faze itekako ovisi o spremnosti bračnog para na promjenu i ulaganje u odnos. U četvrtoj fazi dolazi do (4) preuzimanja odgovornosti za bračni uspjeh/neuspjeh te se par usmjerava prema promjenama. Nesumnjivo je da je ova faza među najzahtjevnijima jer traži neodgodive promjene u dosadašnjem funkcioniranju. Tako se parovi uče novim komunikacijskim vještinama, vještinama konstruktivnog rješavanja sukoba, aktivnog slušanja, osnaživanja suodgovornosti i slično kako bi se

stvorila podloga za bolji odnos nego što je bio do sada (Hendrix, 2003, prema Matošević, 2017.). Konačno, posljednja faza koju bračni par prolazi u procesu savjetovanja jest (5) obnavljanje romantike u braku. Riječ je, naime, o osmišljavanju konkretnih koraka, gesta i načina izražavanja ljubavi kako bi se bračni odnos održao živim te kako bi se produljila motivacija za daljnje usavršavanje bračnih i obiteljskih odnosa (Matošević, 2017.).

4.2. Savjetovanje u Republici Hrvatskoj

Kao što se iz prethodno spomenutog može zaključiti, odluka o dolasku i ustrajanju u procesu savjetovanja nije jednostavna te zahtijeva velika ulaganja vremena i energije. Ipak, pokazano je parovi nakon procesa savjetovanja izvještavaju o većem zadovoljstvu u braku, o boljim komunikacijskim vještinama te općenito većem blagostanju (Schofield i sur., 2012.) što govori u prilog tomu da se uloženi trud itekako isplati. Stoga, u nastavku će se ponuditi pregled mjesta na kojima se u Republici Hrvatskoj može potražiti ovakav oblik pomoći.

4.2.1. Obiteljski centri

Kao što je u prethodnim dijelovima rada spomenuto, savjetovanje je uređeno Zakonom o djelatnosti psihoterapije te je glavna javna ustanova u kojoj se, uz ostale usluge, nude i usluge savjetovanja su Obiteljski centri. Naime, središte Obiteljskog centra jest u Zagrebu, dok diljem Hrvatske postoje ukupno 21 područna služba, po jedna za svaku županiju (Obiteljski centar, 2023.) Međutim, ono što je vrlo važno zaključiti, a što se jednostavnim internetskim pretraživanjima Centara da ustvrditi, jest to da nemaju svi centri jednake usluge. Tako Obiteljski centar u Zagrebu pruža usluge individualnog savjetovanja, bračnog/partnerskog savjetovanja, obiteljskog savjetovanja, roditeljskog savjetovanja, obiteljske medijacije, edukativnih programa (grupni rad), supervizije psihosocijalnog rada, pravnog savjetovanja te medijacije u zajednici pri čemu su sve usluge besplatne (Obiteljski centar, 2023.) S druge strane, na mrežnim stranicama ostalih podružnica nisu uopće navedene usluge koje se pružaju.

Osim popisa usluga koje se nude unutar Obiteljskog centra u Zagrebu stoji i da:

U obavljanju djelatnosti Obiteljski centar surađuje s vjerskim zajednicama, humanitarnim organizacijama, udrugama te drugim domaćim i stranim pravnim i fizičkim osobama koje pružaju potporu obitelji, djeci, mladima i ostalim članovima obitelji i drugim osobama i promiču obiteljske vrijednosti te pridonose podizanju kvalitete obiteljskog života.

Stoga valja vidjeti s kim još država surađuje u pružanju ove djelatnosti.

4.2.2. Vjerske zajednice

Kada se govori o vjerskim zajednicama, u okviru Katoličke Crkve najpoznatije su usluge Caritasa i obiteljskih savjetovališta. Hrvatski Caritas jedan je od trenutnih 49 zemalja članica organizacije Caritasa Europa osnovane s ciljem borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti te promicanju istinskog cjelovitog ljudskoga razvoja, socijalne pravde i održivih društvenih sustava u Europi i diljem svijeta (Caritas Europa, 2023.)

Konkretan primjer ostvarivanja toga cilja jest i Obiteljsko savjetovalište Caritasa Zagrebačke biskupije. Naime, sama vizija savjetovališta je pomoć u oblikovanju kvalitetnijeg života pojedinaca, bračnih parova i obitelji temeljem kršćanskih i općeljudskih vrijednosti kroz individualne, partnerske i grupne tretmane. Također, kako na svojoj mrežnoj stranici navode, cilj savjetovanja je suočavanje sa problemima i krizama, a metoda rada prilagođava se konkretnoj osobi i vrsti problema (Obiteljsko savjetovalište, 2023). Konačno, neovisno o tome što je riječ o neprofitnoj organizaciji, a ne o javnoj službi koja je pod izravnim financiranjem države, sve su usluge Savjetovališta su besplatne.

Isti princip rada slijede i druga bračna i obiteljska savjetovališta unutar pojedinih biskupija. Naime, ukupno 18 savjetovališta pruža usluge u 15 biskupija na području Republike Hrvatske (Hrvatska biskupska konferencija, 2023.) zapošljavajući stručnjake iz područja psihoterapije i socijalnoga rada u redovima klerika i laika. Upravo ti stručnjaci, svjesni važnosti pružanja ovakvih usluga obiteljima te veće

dostupnosti građanima, 2019. osnovali su Hrvatsko društvo bračnih i obiteljskih savjetovatelja. Cilj Društva je, između ostalog, povezivanjem stručnjaka u mrežu savjetovatelja dostupnih građanima doprinosti unaprjeđenju kvaliteti obiteljskog života, partnerskih odnosa i odnosa među spolovima te promicati obiteljske vrijednosti (Hrvatsko društvo bračnih i obiteljskih savjetovatelja, 2023.).

4.2.3. *Druge pravne i fizičke osobe*

Konačno, osim usluga savjetovanja koje se nude kao služba od općeg interesa ili u okviru vjerskih organizacija, postoje i privatna poduzeća, obrti i udruge koji se bave pružanjem te usluge koje tada se obično naplaćuju.

5. SOCIJALNI RAD I PARTNERSKO SAVJETOVANJE

Kada je riječ o odnosu između partnerskog savjetovanja i struke socijalnog rada, može se reći da je njihova formalna veza relativno kratke povijesti. Naime, usluge partnerskog savjetovanja počele su se nuditi u okviru socijalnoga rada tek potkraj prošlog stoljeća (Gottman, 1999.). Ipak, partnersko savjetovanje postoji jednako dugo kao i sami brakovi jer se u prošlosti savjetovanje o bračnim temama događalo unutar obitelji. Naime, stariji članovi obitelji savještovali su mlađe o različitim bračnim temama i prenosili im vlastito iskustvo. Tako bi majke i bake savještovale kćeri, a očevi i djedovi sinove. U novije vrijeme, uslijed sve rjeđeg života unutar višegeneracijskih obitelji i promjene tradicionalnih obiteljskih funkcija, ulogu savjetovanja sve više počinju preuzimati javne službe i neprofitne organizacije (Maudeni, Ntshwarang i Mupedziswa, 2018.)

Jedan od oblika javnih službi koji se bavi pružanjem usluge partnerskog savjetovanja jest i sustav socijalne skrbi koji počiva na postulatima struke socijalnog rada. Sam socijalni rad jest interdisciplinarna znanost što znači da se uvelike oslanja na spoznaje koja dolaze iz drugih humanističkih znanosti. Ista stvar događa se i u slučaju partnerskog savjetovanja. Naime, savjetovanje oblik intervencije u odnos dviju osoba zahtijeva integriranje teorije i prakse brojnih humanističkih znanosti i pomažućih profesija kako bi se povećala djelotvornost same intervencije (Janković, 2004.). Stručnjak mora biti upoznat sa psihološkim, emocionalnim, socijalnim, ekonomskim i drugim odrednicama braka i bračnih procesa kako bi mogao razumjeti širu sliku para

koji ulazi u proces savjetovanja i pristupiti mu na pravi način. Osim integracije različitih saznanja iz drugih društvenih znanosti nastojeći osigurati holistički pristup paru, socijalni rad u partnersko savjetovanje donosi i svoje postulate i vrijednosti. Najznačajniji su svakako pravo na sudjelovanje i samoodređenje, poštivanje individualnih i grupnih različitosti te promicanje snaga i potencijala pojedinaca (Etički kodeks socijalnog rada, 2014.) Drugim riječima, socijalni radnik stručnjak je koji, iako poznaje teorije i prakse drugih humanističkih znanosti, prednost i inicijativu daje korisnicima (u ovom slučaju bračnom paru) smatrajući njih stručnjacima za svoj život. Stoga je uloga socijalnog radnika u procesu savjetovanja isključivo pružanje pomoći i podrške u komunikaciji te poticanje promjena i osnaživanje para za ustrajanje na putu prema cilju kojemu sami teže.

6. ZAKLJUČAK

Bračna kvaliteta širok je i vrlo kompleksan pojam koji se u literaturi često opisuje pomoću konstrukata bračnog zadovoljstva, bračne sreće i bračne prilagodbe. Također, ne postoji jedinstvena teorija koja objašnjava što sve sačinjava kvalitetan brak niti određuje što bi sa sigurnošću moglo narušiti bračnu kvalitetu. Međutim, brojna istraživanja u ovom području čine širok opus znanja koji predstavlja temelj na kojemu se grade praktične vještine pomoći bračnim parovima.

Jedna od tih vještina jest i partnersko savjetovanje koje se pruža osobama u romantičnoj vezi (Matošević, 2017.), a temelji se na odnosu suradnje i povjerenja između savjetovatelja i bračnoga para. Koliko su za sam proces savjetovanja važne motivacija, osobine bračnih partnera ponaosob, njihova „emocionalna prtljaga“, karakteristike njihovog braka i komunikacijskih procesa, tako je važno i teorijsko opredjeljenje savjetovatelja (Doss, Simson i Christensen, 2004.) i njihova spremnost za daljnjim radom na sebi i proširivanjem znanja. Stoga je otvaranje dijaloga između savjetovatelja i para u pogledu shvaćanja problema s kojim dolaze, ciljeva kojima teže i sredstava kojima će se oni postići preduvjet za njihovo ostvarenje. A cilj je, dakako, kvalitetniji brak kojemu, pretpostavlja se, svi bračni parovi streme.

Zato, ovaj rad ostavlja poziv onima koji su spremni iskoračiti iz letargije i prosječnosti, iz uloge žrtve i zatočenosti predrasudama, da potraže pomoć u jednom od državnih,

vjerskih ili privatnih savjetovališta te od svoga braka ponovno učine sigurnu luku u koju su nekoć uplovili.

7. POPIS LITERATURE

1. Addo, F. R. i Sessler, S. (2010). Financial arrangements and relationship quality in low-income couples. *Family Relations*, 59, 408-423.
2. Alamsyah, A. A. (2022). *Cost and Benefit Analysis of Romantic and Casual Sexual Relationships: A Prediction* (Doctoral dissertation) San Francisco: Alliant International University.
3. Allendorf, K. i Ghimire, D. J. (2012). Determinants of marital quality in an arranged marriage society. *Social Science Research*, 42, 59-70.
4. Berc, G. (2012). Obiteljska otpornost – teorijsko utemeljenje i primjena koncepta u socijalnom radu. *Ljetopis socijalnog rada*, 19(1), 145 – 167.
5. Bezenid, K. M., Harrison, M. J., Magill – Evans, J. (2004). Parenting Stres, Marital Quality and Child Behaviour Problems at Age 7 Years. *Public Health nursing*, 21(2), 111 – 121.
6. Bogdanović, T. i Samadržić, S. (2023). Interakcija porodične afektivne vezanosti i pasivne zavisnosti u partnerskim odnosima. *Časopis o društvenom i tehnološkom razvoju*, 5, 1 – 10.
7. Bringle, R. G. i Byers, D. (1997). Intentions to Seek Marriage Counseling. *Family Relations*, 46(3), 299 – 304.
8. Brlek, I., Berc, G. i Milić Babić, M. (2014). PRIMJENA SAVJETOVANJA KAO METODE POMOĆI U KLUBOVIMA LIJEČENIH ALKOHOLIČARA IZ PERSPEKTIVE SOCIJALNIH RADNIKA. *Socijalna psihijatrija* 42, 62 – 70.
9. Caritas Europa (2023). <https://www.caritas.eu/>. Pristupljeno: 28.8.2023.
10. Cusack, J., Deane, F. P., Wilson, C. J. i Ciarrochi, J. (2006). *Emotional expression, perceptions of therapy, and help-seeking intentions in men attending therapy services*. *Psychology of Men & Masculinity*, 7(2), 69–82.
11. Čudina – Obradović, M. i Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

12. Delatoree, M. N. i Wagner, A (2020). Marital Quality Assessment: Reviewing the Concept, Instruments and Methods. *Marriage & Family Review*, 56(3), 193 – 216.
13. Dew, J., Britt, S. i Huston, S. (2012). Examining the relationship between financial issues and divorce. *Family Relations*, 61(4), 615-628.
14. Domigue, R. i Mollen, D. (2009). Attachment and conflict communication in adult romantic relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26(5), 678-696.
15. Dosković, M. (2011). Kombinacije obrazaca afektivne vezanosti u partnerskim odnosima. *Godišnjak za psihologiju*, 8(10), 12-12.
16. Doss, B. D., Simpson, L. E. i Christensen, A. (2004). Why do couples seek marital therapy?. *Professional Psychology: Research and Practice*, 35(6), 608–614.
17. Etički kodeks socijalnog rada (2014). <https://husr.hr/web/?p=460>.
Pristupljeno: 11. 9. 2023.
18. Ferić, M., Maurović, I. i Žižak, A. (2016). Izazovi istraživanja otpornosti obitelji. *Kriminologija & socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju*, 24(1), 3 – 25.
19. Finchman, F. (2013). I Say a Little Prayer For You. *Contemporary Issues in Family Studies*, 341–354.
20. Fink, G. (ur.) (2009). *Stress science: Neuroendocrinology*. Parkville, Melbourne: Mental Health Research Institute of Victoria.
21. Flowers, B. J. i Owenz M. B. (2010). A Eudaimonic Theory of Marital Quality. *Journal of Family Theory & Review*, 2(4), 334 – 352.
22. Foran, H. M., Hahlweg, K., Kliem, S., i O’Leary, K. D. (2013). Longitudinal patterns of relationship adjustment among German parents. *Journal of Family Psychology*, 27(5), 838 – 843.
23. Frye, T. M. (2002). A qualitative inquiry into the between-session experience of couples in couple counseling. (Order No. 3042252, Idaho State University). *ProQuest Dissertations and Theses*, 160.

24. Gattis, K. S., Berns, S., Simpson, L. E. i Christensen, A. (2004). Birds of a Feather or Strange Birds? Ties Among Personality Dimensions, Similarity, and Marital Quality. *Journal of Family Psychology*, 18(4), 564–574.
25. Gattis, K. S., Berns, S., Simpson, L. E. i Christensen, A. (2004). Birds of a feather or strange birds? Ties among Buletin Psikologi personality dimensions, similarity, and marital quality. *Journal of Family Psychology*, 18(4), 564 –574.
26. Gottman, J. M. (1999). *Repair and the core triad of balance*. In J. M. Gottman, *The marriage clinic: A scientifically-based marital therapy*. New York: W.W. Norton & Company.
27. Gurman, A. S. (2011). Couple Therapy Research and the Practice of Couple Therapy: Can We Talk?. *Family Process*, 50(3), 280 – 292.
28. Hrvatska biskupska konferencija (2023). https://obitelj.hbk.hr/wp-content/uploads/2020/03/im_popis-biosa.pdf. Pristupljeno: 28.8.2023.
29. Hrvatsko društvo bračnih i obiteljskih savjetovatelja (2023). <https://savjetovaliste.hr/o-projektu/>. Pristupljeno 28.8.2023.
30. Janković, J. (2004). *Savjetovanje u psihosocijalnom radu*. Zagreb: Etcetera.
31. Johnson, D. R., White, L. K., Edwards, J. N. i Booth, A. (1986). *Dimensions of Marital Quality*. *Journal of Family Issues*, 7(1), 31–49.
32. Karney, B. R. i Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3–34.
33. Kluwer, E. S. i Johnson, M. D. (2007). Conflict frequency and relationship quality across the transition to parenthood. *Journal of Marriage and Family*, 69, 1089 – 1106.
34. Krapić, N. (2005). Dimenzije ličnosti petfaktorskog modela i radno ponašanje. *Psihologijske teme*, 14(1), 39 – 55.
35. Laklija, M., Kokorić, S. B. i Volenik, A. (2023). Provjera faktorske strukture hrvatske verzije Upitnika suočavanja parova sa stresom u partnerskom odnosu. *Obnovljeni život*, 78(1), 1 – 144.
36. Lebow, J. L. i Snyder, D. K. (2023). *Clinical Handbook of Couple Therapy*. New York: The Guildford Press.

37. Leutar, Z. i Leutar, I. (2010). Religioznost i duhovnost u socijalnom radu. *Crkva u svijetu*, 45(1), 78 – 103.
38. Liberman, R. (1970). Behavioral approaches to family and couple therapy. *American Journal of Orthopsychiatry*, 40(1), 106–118.
39. Magnuson, S. i Norem, K. (1998). Marital Counseling: An Integrated Brief Therapy Approach. *The Family Journal*, 6(3), 235–238.
40. Matošević, S. (2017). 'Osnaživanje bračne ljubavi u obiteljskim savjetovalištimu Đakovačko-osječke nadbiskupije sukladno smjernicama Amoris laetitiaie', *Diacovensia*, 25(2), str. 303-331.
41. Maudeni, T., Nishwarang, P. N. i Mupedzisawa, R. (2018). Coouples counseling in the context of Botswana: Implications for social work counseling. *International Journal of Development and Sustainability*, 7(12), 2829 – 2849.
42. Monirian, F., Khodakarami, B., Tapak, L., Fatemeh, K. A. i Aghababaei, S. (2022). The Effect of Couples Coping Enhancement Counseling on Stress and Dyadic Coping on Infertile Couples: A Parallel Randomized Controlled Trial Study. *International Journal of Fertility & Sterility*, 16(4), 275-280.
43. Mukashema, I. (ur.) (2021). *Psychosocial Well-Being and Mental Health of Individuals in Marital and in Family Relationships in Pre- and Post-Genocide Rwanda*. Butare: College of Arts and Social Sciences, University of Rwanda
44. Nikić, G. (2011). Povezanost stilova ljubavi s privrženošću, brižnošću i seksualnim zadovoljstvom u ljubavnim vezama. *Ljetopis socijalnog rada*, 18(1), 83 – 102.
45. Nurhayati, S. R. i Helmi, A. F. (2019). Marital Quality: A Conceptual Review. *Buletin Psikologi*, 27(2), 109 – 124.
46. Obiteljski centar (2023). <https://www.obiteljski.hr/o-nama>. Pristupljeno: 28.8.2023.
47. Obiteljski zakon. *Narodne novine*, 49/2023.
48. Obiteljsko savjetovalište (2023). <https://www.czn.hr/karitativni-rad/obiteljsko-savjetovaliste>. Pristupljeno: 28.8.2023.

49. Obradovića i Čudina – Obradović (1998). Bračna kvaliteta: poimanje, uzroci i posljedice. *Društvena istraživanja*, 7 (4-5 (36-37)), 659-682.
50. Ouseph, S. i Bance, L. O. (2022). Impact of Marital Stress and Communication Quality on Marital Satisfaction: Basis for Proposed Couple Relationships Enhancement Program. *Indian Journal of Positive Psychology*, 13(4), 333 – 339.
51. Petch, J., Lee, J., Huntingdon, B. i Murray, J. (2014). Couple Counselling Outcomes in an Australian Not for Profit: Evidence for the Effectiveness of Couple Counselling Conducted Within Routine Practice. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, 35(4), 445–461.
52. Proulx, C. M., Ermer, A. E. i Kanter, J. B. (2017). Group-Based Trajectory Modeling of Marital Quality: A Critical Review. *Journal of Family Theory & Review*, 9(3), 307–327.
53. Reed-Fitzke, K., Lucier-Greer, M., Gamboni, C. M., Rivera, P. M. i Ferraro, A. J. (2019). Beliefs about Romance and Mate Selection and Intentions to Seek Pre- or Post-Marital Counseling: a Latent Profile Analysis of Emerging Adults. *Marriage & Family Review*, 1–19.
54. Schofield, M. J., Mumford, N., Jurkovic, D., Jurkovic, I. i Bickerdike, A. (2012). Short and long-term effectiveness of couple counselling: a study protocol. *BMC Public Health*, 12(1).
55. Schreiber, E. i Salivar, E. G., (2020). Using a vulnerability-stress-adaptation framework to model intimate partner violence risk factors in late life: A systematic review. *Aggression & Violent Behavior*, 57, 1 – 11.
56. Snyder, D. K. i Wills, R. M. (1989). Behavioral versus insight-oriented marital therapy: Effects on individual and interspousal functioning. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(1), 39–46.
57. Snyder, D. K., Castellani, A. M. i Whisman, M. A. (2006). Current Status and Future Directions in Couple Therapy. *Annual Review of Psychology*, 57(1), 317–344.
58. Stefanović Stanojević, T. (ur.) (2006). *Godišnjak za psihologiju*. Niš: Univerzitet u Nišu – Filozofski fakultet departman za psihologiju.

59. Štalekar, V. (2010). Dinamika obitelji i prvi teorijski koncepti. *Medicina*, 46(3), 242 – 246.
60. Štifter, A., Mihalj, M. i Rajhvajn Bulat, L. (2016). RAZLOZI RAZVODA BRAKA KAO ODREDNICE SPORAZUMA O RODITELJSKOJ SKRBI. *Ljetopis socijalnog rada*, 23(2), 275 – 297.
61. Tian, W., Wang, M. i Wang, F. (2023). Parental Marital Quality and Children's Depression in China: The Different Mediating Roles of Parental Psychological Aggression and Corporal Punishment. *Journal of Family Violence*, 38(2), 275 – 285.
62. Tubbs, S. (2015). Komunikacija – principi i konteksti. *Sociologija i prostor*, 53(2), 186 – 190.
63. Williams, L. M. (1995). *Using FOCCUS and stress – vulnerability model for predicting marital success*. West Lafayette: Purdue University ProQuest Dissertations Publishing
64. Zakon o djelatnosti psihoterapije. *Narodne novine*, br. 18/2022.
65. Zakon o socijalnoj skrbi. *Narodne novine*, br. 71/2023.
66. Zimmermann, T., de Zwaan, M. i Heinrichs, N. (2019). The German version of the Quality of Marriage Index: Psychometric properties in a representative sample and population-based norms. *PloS one*, 14(2).